

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.08.2009, sp. zn. 21 Cdo 4419/2008, ECLI:CZ:NS:2009:21.CDO.4419.2008.1

Číslo: 27/2010

Právní věta: Pro závěr, zda skutečnosti, které byly uplatněny v odvolání, jsou z hlediska ustanovení § 205a odst. 1 o. s. ř. nové, je rozhodné posouzení, zda byly některým účastníkem řízení uplatněny před soudem prvního stupně nebo zda v průběhu tohoto řízení jinak vyšly najevo; okolnost, že účastník po poučení podle § 119a o. s. ř. neopakoval tyto návrhy formálně znovu na závěr jednání před soudem prvního stupně, je z tohoto hlediska bezvýznamná. Zruší-li odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně a vrátí mu věc k dalšímu řízení, může účastník uvádět nové skutečnosti a navrhnout nové (další) důkazy, aniž by byl omezován tím, že v předchozím řízení před soudem prvního stupně této možnosti nevyužil; účinky zákonné koncentrace tím nejsou dotčeny.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 11.08.2009

Spisová značka: 21 Cdo 4419/2008

Číslo rozhodnutí: 27

Číslo sešitu: 3-4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla:

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně se domáhala (žalobou změněnou se souhlasem soudu prvního stupně), aby jí žalovaný zaplatil na náhradě za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1. 7. 1993 do 31. 10. 2004 částku 525 952 Kč s úrokem z prodlení ve výši a za dobu, jež v žalobě specifikovala, a dále aby jí od 1. 10. 1993 do 30. 10. 2004 platil pravidelný měsíční peněžitý důchod ve výši 614 Kč. Žalobu odůvodnila tím, že jí dne 4. 12. 1990 byla vystavena hlášenka o zjištěné nemoci z povolání a v souvislosti s tím byla uznána práce neschopnou a následně převedena na jinou práci odpovídající jejímu zdravotnímu stavu. Rozhodnutím ČSSZ Praha byl žalobkyni od 20. 2. 1991 přiznán částečný invalidní důchod a žalovaný jí pak poskytoval „podnikovou rentu“. Od 1. 1. 1993 začala pracovat u LD se zařazením jako operátorka, od 1. 3. 1993 potom jako vrátná; v souvislosti s přechodem na toto pracoviště jí však žalovaný od 1. 1. 1993 přestal náhradu za ztrátu na výdělků poskytovat.

Okresní soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 22. 5. 2003 žalovanému uložil, aby zaplatil žalobkyni 424 523 Kč s 3% úrokem z prodlení od 2. 1. 1993 do zaplacení, aby jí od 1. 4. 2003 platil pravidelný měsíční peněžitý důchod ve výši 3349 Kč a aby jí zaplatil 48 300 Kč na náhradě nákladů řízení „k rukám právního zástupce“.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 23. 1. 2004 rozsudek soudu

prvního stupně zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení. Odvolací soud uvedl, že vzhledem k námitce promlčení, která byla žalovaným vznesena, bude nutné posoudit „zda (popřípadě která) jednotlivá plnění za dobu před podáním žaloby jsou případně promlčena“. „Pro zachování principu dvojinstančnosti řízení však takovéto posouzení bude muset nejprve učinit soud prvního stupně“. Zabývá se dále „příčinnou souvislostí mezi nemocí z povolání, jejíž existence je mezi účastníky nesporná, a invaliditou žalobkyně“, odvolací soud „rozhodně nesdílí názor odvolatele o nedostatečné kvalitě a v důsledku toho o nesprávnosti odborných závěrů znalkyně MUDr. V. F.“. Účastníci měli možnost vyslovit konkrétní výhrady vůči znaleckému posudku u jednání dne 22. 5. 2003, avšak „s výjimkou jediné otázky zástupce žalovaného zůstala taková možnost nevyužita, a to i přesto, že v odpovědi na položené otázky znalkyně jednoznačně setrvala na údajích v posudku a nic na svých vývodech nezměnila“. Závěry soudu prvního stupně, které se opírají o znalecký důkaz, „nejsou nijak zpochybněny a odvolání v tomto směru není důvodné“. Odvolací soud zdůraznil, že za situace, kdy „je prokázána existence nemoci z povolání a její příčinná souvislost s invaliditou a zdravotním stavem“, je základ nároku dán a není promlčen. V dalším řízení se proto soud prvního stupně musí soustředit na posouzení jednotlivých měsíčních plnění, „a to jak ohledně její výše, tak ohledně případného promlčení plnění před podáním žaloby“.

Okresní soud v Ústí nad Labem poté rozsudkem ze dne 4. 8. 2005 řízení „do částky 3349 Kč měsíčně od října 2004“ zastavil, žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobkyni 133 136 Kč „za období od ledna 1995 do října 2004“ s úrokem z prodlení ve výši 3 % ročně od 29. 6. 2005 do zaplacení, ohledně částky 392 816 Kč „s příslušenstvím“ žalobu zamítl, a žalovanému uložil, aby zaplatil žalobkyni na náhradě nákladů řízení „k rukám právního zástupce“ částku 102 850 Kč a aby zaplatil „českému státu do pokladny zdejšího soudu“ náhradu nákladů řízení ve výši 14 008 Kč. Soud prvního stupně vycházející z toho, že „základ žaloby je důvodný“, že „k poklesu výdělku u žalobkyně došlo v lednu 1995, kdy jí byl přiznán plný invalidní důchod“, dovodil, že tehdy jí vznikla škoda a nárok na náhradu za ztrátu na výdělků. Na základě znaleckého posudku Ing. S. B. pak dovodil, že za období od ledna 1995 do října 2004, tedy po dobu pobírání plného invalidního důchodu a poté částečného invalidního důchodu, mělo být zapláceno celkem 133 136 Kč. Námitku promlčení soud prvního stupně posoudil jako nedůvodnou, protože, ačkoliv žalobkyně žalobu podanou dne 3. 10. 1995 požadovala plnění za období od 1. 1. 1993, důvodná byla pouze náhrada na výdělků od ledna 1995, a tato byla uplatněna včas.

K odvolání obou účastníků Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 11. 8. 2006 rozsudek okresního soudu „v odvoláních dotčených částech“ zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Odvolací soud zdůraznil, že „již v předcházejícím odvolacím řízení žalovaný opíral své odvolání o výhrady vůči znaleckému posudku znalkyně MUDr. V. F., ale bez toho, že by navrhoval důkaz svědeckou výpovědí MUDr. J. R., když navrhoval buď doplnění posudku, či zadání posudku revizního“. Již tehdy bylo řečeno a je třeba i nyní „připodotknout, že při jednání, při kterém byl vydán předcházející rozsudek, tj. při jednání dne 22. 5. 2003 byli účastníci náležitě poučeni podle § 119a o. s. ř. a žádné jiné důkazy nenavrhli. V následném řízení při jednání dne 30. 9. 2004 navrhuje žalovaný ke zpochybnění znaleckého posudku výslech posudkového lékaře MUDr. J. R. s tím, že znalkyně se zaměřila na jinou nemoc z povolání než tu, která byla konstatována posudkovým lékařem“. Podle názoru odvolacího soudu důkaz výsledkem svědka MUDr. J. R., který je v odvolání navrhován žalovaným, lze sice považovat za odvolací důvod ve smyslu § 205a odst. 1 písm. c) o. s. ř. tedy za důkaz, jímž má být zpochybněna věrohodnost důkazního prostředku, na kterém spočívá rozhodnutí soudu prvního stupně, „ale protože nejde o přezkoumání znaleckého posudku ve smyslu § 127 odst. 2 o. s. ř., nejde o důkaz způsobilý vyvrátit správnost znaleckého důkazu, ze kterého odvolací soud i nadále vychází tak, jako ve svém předcházejícím usnesení, a odvolání žalovaného v tomto směru není důvodné“. Nesprávný však byl postup soudu prvního stupně, k němuž došlo ustanovením znalce z oboru ekonomie Ing. S. B., neboť všech pět úkolů uložených této znalkyni není posouzením skutkového stavu závislým na odborných znalostech, ale je jimi znalci uloženo „provést právní hodnocení o stanovení průměrného výdělku, valorizace, ztráty na výdělků a přezkoumání výpočtu žalobkyně (zda byl proveden správně či jakých chyb se dopustila)“. Tento úkol je však

právním posouzením, ke kterému je příslušný pouze soud, a nikoliv znalec; v důsledku toho „je rozhodnutí o výši nároku nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů“.

O k r e s n í s o u d v Ústí nad Labem nato rozsudkem ze dne 21. 6. 2007 žalovanému uložil, aby zaplatil žalobkyni 525 338 Kč (s úroky z prodlení, které ve výroku uvedl), žalobu „ohledně renty 614 Kč (za období od října 1993 do října 2004) a dále ohledně úroků z prodlení, které byly požadovány nad rámec přiznaných rozsudkem“ zamítl a žalovanému uložil, aby zaplatil žalobkyni „k rukám právního zástupce“ na náhradě nákladů řízení 124 025 Kč a aby „českému státu do pokladny zdejšího soudu“ zaplatil náhradu nákladů řízení – soudní poplatek – ve výši 33 788 Kč. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že „pokud se jedná o základ nároku, jde o věc pravomocně rozhodnutou, která nebyla předmětem řízení před soudem prvního stupně po vrácení věci k novému projednání a rozhodnutí na základě usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 23. 1. 2004“. „Soud má proto za prokázané existenci nemoci z povolání a její příčinnou souvislost s invaliditou a zdravotním stavem žalobkyně“. Nemohl se proto zabývat námitkami žalovaného, že žalobkyni byl přiznán invalidní důchod na základě jiných zdravotních problémů, kterými žalobkyně trpí, a ne na základě předmětné nemoci z povolání a „nepřipustil výslech svědka lékaře MUDr. J. R., který měl vypovídat ohledně nemoci z povolání u žalobkyně a nový revizní posudek ohledně nemoci z povolání žalobkyně“. Při stanovení výše náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti vycházel soud prvního stupně ze skutečnosti, že žalobkyně měla před vznikem nemoci z povolání průměrný výdělek 3500,10 Kč, který „byl průměrný výdělek platný ke dni vzniku nároku na rentu, tedy v daném případě k 20. 2. 1991, kdy byl žalobkyni přiznán částečný invalidní důchod“. Vzhledem k tomu, že žalobkyně v roce 1990 odpracovala v důsledku nemoci méně než 70 dnů, byl průměrný výdělek zjišťován „z rozhodného období předcházejícího kalendářního roku, tj. 1989“. „Částečně důvodnou“ shledal soud prvního stupně námitku promlčení pokud jde o náhradu za ztrátu na výdělku příslušející za měsíce leden až září 1993, neboť žaloba byla podána dne 3. 10. 1995. Přihlížeje k úpravě průměrného výdělku v důsledku jednotlivých valorizací, k částečnému či plnému invalidnímu důchodu, který žalobkyně pobírala, k 75 % minimální mzdy za období, kdy byla evidována jako uchazečka o zaměstnání u úřadu práce, dospěl soud prvního stupně k závěru, že „celková výše renty za období od října 1993 do října 2004 činí částku 525 338 Kč“.

K odvolání žalovaného K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 30. 4. 2008 „řízení ohledně částky 932 Kč měsíčně od 1. 4. 2003“ zastavil, rozsudek okresního soudu ve výroku v odstavci I. změnil tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni 525 952 Kč s úrokem z prodlení, který ve výroku svého rozhodnutí uvedl a jinak v tomto výroku, jakož i ve výrocih III. a IV. (t.j. ve výrocih o nákladech řízení a o soudním poplatku) rozsudek soudu prvního stupně potvrdil; žalovanému pak uložil, aby zaplatil žalobkyni 7175 Kč na náhradě nákladů odvolacího řízení „k rukám advokáta JUDr. J. V.“. Ve věci samé dospěl odvolací soud k závěru, že soud prvního stupně „dostatečně a úplně zjistil skutkový stav věci“, jestliže vycházel zejména ze znaleckého posudku znalkyně MUDr. V. F. a že učinil i správný závěr, že s ohledem na datum podání žaloby a na subjektivní dvouletou promlčecí lhůtu jsou promlčeny nároky na výplatu renty příslušející za období od ledna 1993 do září 1993. Správný byl rovněž postup soudu prvního stupně při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělku, kdy „v souladu s doporučením odvolacího soudu náležitě objasnil průměrný výdělek před vznikem škody, který správně valorizoval v případech, na které valorizace dopadá, a rovněž tak správně zjistil pravděpodobný průměrný výdělek“. Protože při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělku v jednotlivých měsících „došlo k některým nepřesnostem“, odvolací soud jen ohledně některých měsíčních plnění, které uvedl ve výroku svého rozhodnutí, rozsudek soudu prvního stupně změnil, „jinak jej v tomto výroku, jakož i v akcesorických výrocih o nákladech řízení jako věcně správný potvrdil“. K námitkách žalovaného „který napadá znalecký posudek MUDr. V. F. pro jeho neodbornost a nepřehlednost, a který neustále trvá na provedení revizního znaleckého posudku“ uvedl, že „žalovaný byl přítomen výsledku znalkyně MUDr. V. F. při jednání okresního soudu dne 22. 5. 2003, kdy závěr znalkyně, který zůstal neměnný, nenapadl a přezkoumání znaleckého posudku nenavrhl. Neučinil tak ani poté, kdy byl soudem prvního stupně řádně poučen podle § 119a o. s. ř. Jestliže se žalovaný domáhá přezkoumání znaleckého posudku až v rámci odvolacího řízení, které je

ovládáno zásadou neúplné apelace, nelze k tomuto návrhu přihlížet, neboť byl učiněn v rozporu s § 205a o. s. ř.“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, které odůvodnil tím, že již několikrát upozorňoval na vady znaleckého posudku MUDr. V. F., který „je bez formálních náležitostí ve smyslu zákona č. 37/1967 Sb., je nepřehledný, na několika místech si protirečí a je nepřezkoumatelný“. Znalce vychází podle názoru odvolatele ze špatných premis, a tudíž logicky nemůže dojít ke správným závěrům. Zatímco oboustranný syndrom karpálního tunelu (z něhož znalce vychází) je onemocnění zápěstí, tak postižení uvedené v hlášení nemoci z povolání je onemocnění v oblasti lokte. Znalce si protirečí i v tom, že uvádí, že dne 6. 1. 1995 byl žalobkyni přiznán invalidní důchod „zřejmě z obecných příčin“, avšak dále uvádí, že „t. č. však v souběhu jejích všech chorob převyšuje určitě nález hlášeného profesionálního poškození“. Vzhledem k tomu, že je znalecký posudek zjevně nesprávný, a protože soud nemůže posuzovat odborné otázky samostatně, dovolatel zdůraznil, že od počátku navrhoval pořízení znaleckého posudku posudkovým lékařem MUDr. J. R. Za tohoto stavu je podle názoru žalovaného otázkou zásadního právního významu, „zda je nezbytné i v situaci, kdy soud tak jako tak nemůže rozhodnout bez precizního a vnitřně a logicky konsistentního znaleckého posudku, expresis verbis navrhovat další znalecký posudek, či zda stačí, že účastník již podaný posudek zpochybní“. Navazující otázkou zásadního právního významu pak je i otázka, zda zásada neúplné apelace (výslovné, včasné nenavržení revizního posudku) je silnější než zásada, že soud nemůže rozhodnout, je-li tu objektivně vadný znalecký posudek a soudní rozhodnutí záleží nezbytně na odborném posouzení“. Podle názoru dovolatele vady znaleckého posudku spočívající v použití nesprávných premis, v porušení obecných pravidel logiky a nekonsistentnosti závěrů, jsou tak zásadní vadou, že „princip povinnosti soudu opatřit si precizní odborný podklad pro své rozhodnutí závisící na odborné otázce je silnější než princip neúplné apelace“. „Z vytknutí zásadních vad následně neodstraněných ani výslechem znalce je dostatečně seznatelná vůle účastníka řízení směřující k požadavku na jiný znalecký posudek. Navíc je otázka, zda vůbec se princip neúplné apelace vztahuje na navržení důkazů znaleckým posudkem, když to, za jakých okolností musí být znalecký posudek vyhotoven je ve své podstatě v obecné rovině stanoveno již zákonem“. Nabízí se rovněž „otázka, zda poté, co byl první prvoinstanční rozsudek zrušen odvolacím soudem, i nadále platí stav nemožnosti navrhovat další důkazy k prokázání tvrzení odvolatele“. Žalovaný navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu byl „ve výroku II. a III.“ zrušen a věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Žalovaný napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně o věci samé potvrzen. Protože dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. není v této věci

přípustné (soud prvního stupně nerozhodl ve věci samé jinak, než v dřívějším rozsudku), může být přípustnost dovolání v této věci založena jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., tedy jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam; přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Odvolací soud – jak vyplývá z odůvodnění napadeného rozsudku – řešil v souvislosti se zkoumáním předpokladů odpovědnosti žalovaného za škodu na výdělkou vzniklou žalobkyni v důsledku nemoci z povolání mimo jiné právní otázku rozsahu omezení dovolacích důvodů v důsledku uplatnění zásady neúplné apelace ve smyslu ustanovení § 205a odst. 1 o. s. ř. Tato právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu ve všech souvislostech vyřešena. Protože posouzení uvedené otázky bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu z tohoto hlediska rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

V projednávané věci, jak vyplývá z obsahu spisu, se žalobkyně domáhala náhrady za ztrátu na výdělkou po skončení pracovní neschopnosti z důvodu nemoci z povolání č. 29 „oboustranného syndromu karpálního tunelu“. Vedle toho, že prokazovala, že jí byla dne 4. 12. 1990 hlášena tato nemoc z povolání, bylo její povinností tvrdit a prokázat ve smyslu ustanovení § 190 odst. 3 zákona č. 65/1965 Sb. (dále jen „zák. práce“ – srov. § 364 odst. 4 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce) oba další předpoklady odpovědnosti zaměstnavatele za škodu. Musela tedy dále prokazovat vznik škody na výdělkou, tedy zcela konkrétně prokázat, od kterého data došlo k poklesu výdělkou v důsledku převedení na jinou práci a konečně také příčinnou souvislost mezi nemocí z povolání (jejími následky) a ztrátou na výdělkou, ke které došlo v souvislosti s převedením na jinou práci, popřípadě proto, že musela od určitého data zcela zanechat výdělečné činnosti (v této souvislosti není rozhodující, zda zaměstnanec v důsledku onemocnění nemocí z povolání splnil podmínky pro vznik dávky důchodového zabezpečení – invalidního důchodu – srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2004, sp. zn. [21 Cdo 1478/2003](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek ročník 2006, poř. č. 76).

V odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně, kterým bylo žalobě vyhověno, žalovaný uvedl, kromě označení vad, které podle jeho názoru mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, že soud neprovedl všechny navržené důkazy, „konkrétně revizní znalecký posudek, ačkoliv jediný znalecký posudek ohledně základu nároku je zcela evidentně nepoužitelný“.

Odvolací soud ve vztahu k této námitce „zdůraznil“, že za situace, kdy žalovaný při jednání dne 22. 5. 2003 závěr znalkyně MUDr. V. F. přes poučení podle § 119a o. s. ř. nenapadl a přezkoumání znaleckého posudku nenavrhl, „nelze v rámci odvolacího řízení, které je ovládáno zásadou neúplné

apelace, k tomuto důkazu přihlížet, neboť byl učiněn v rozporu s § 205a o. s. ř.". Uvedený názor nelze sdílet.

Systém neúplné apelace, na němž je budováno odvolací řízení ve věcech sporných, předpokládá, že spor po skutkové stránce proběhne před soudem prvního stupně. Východiskem pro užití neúplné apelace je zásada, že soud prvního stupně je instancí, u které mají být provedeny všechny účastníky navržené důkazy potřebné k prokázání právně významných skutkových tvrzení. K tomu zákon ukládá účastníku povinnost tvrdit před soudem prvního stupně všechny pro věc v té době existující právně významné skutečnosti a označit všechny v té době dostupné důkazy způsobilé k jejich prokázání. O této povinnosti musí být účastník poučen v průběhu celého řízení (srov. § 5, 101 a 118a), zejména pak podle § 119a o. s. ř. před rozhodnutím o věci samé. Odvolacímu soudu lze přisvědčit jen v tom, že v odvolání proti rozsudkům, které byly vydány ve sporném řízení, lze uvést nové skutečnosti a důkazy jen za podmínek uvedených v ustanovení § 205a odst. 1 o. s. ř. Jestliže však odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně zruší a vrátí mu věc k dalšímu řízení (§ 219a, § 221 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), vrací se věc znovu do stadia prvostupňového řízení před „skutkovou instancí“, kde – kromě jiného (jiných poučovacích povinností) – v celém rozsahu opět platí i zvláštní poučovací povinnost podle ustanovení § 118a o. s. ř.; účastník zde může uvádět nové skutečnosti a navrhopat nové (další) důkazy, aniž by byl omezován tím, že v předchozím řízení před soudem prvního stupně této možnosti nevyužil.

Uvedené vztaheno na posuzovanou věc znamená, že po kasaci rozsudku okresního soudu ze dne 22. 5. 2003 žalovanému nic nebránilo v tom, aby v obou následujících řízeních před soudem prvního stupně uvedl skutečnosti popřípadě označil důkazy, které jsou podle jeho názoru způsobilé zpochybnit důkazní prostředky, jimiž žalobkyně prokazuje některý z předpokladů odpovědnosti žalovaného za škodu vzniklou v důsledku nemoci z povolání. Z obsahu spisu vyplývá, že žalovaný v řízení před soudem prvního stupně předcházejícím rozsudku ze dne 21. 6. 2007 v podstatě průběžně namítal nesprávnost znaleckého posudku MUDr. V. F., namítal nesprávnost závěru o příčinné souvislosti „mezi nemocí z povolání žalobkyně a poklesem výdělku“, připomínal „zásadní důkazní návrh“, aby se k závěrům znaleckého posudku, které jsou „rozporuplné, pochybné a neobjektivní“, vyjádřil posudkový lékař MUDr. J. R., popřípadě byl ustanoven „jiný znalec z oboru“, který by posoudil otázku příčinné souvislosti. Okolnost, že žalovaný na závěr jednání před soudem prvního stupně dne 21. 6. 2007 poté, co byl zamítnut jeho návrh na provedení revizního znaleckého posudku, neopakoval po bezprostředně následujícím poučení podle § 119a o. s. ř. tento návrh formálně znovu, nemůže mít za tohoto stavu pro něj nepříznivé procesní důsledky, protože již předtím tvrdil před soudem prvního stupně podle jeho názoru právně významné skutečnosti vztahující se k základu nároku a označil důkazy způsobilé k prokázání těchto tvrzení.

V následném odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně ze dne 21. 6. 2007 žalovaný opět vyjádřil svůj nesouhlas se znaleckým posudkem MUDr. V. F. a navrhl jeho přezkoumání. Názor odvolacího soudu, že jde o novou skutečnost, k níž „nelze v rámci odvolacího řízení, které je ovládáno zásadou neúplné apelace, přihlížet“, neboť byla uplatněna v rozporu s ustanovením § 205a odst. 1 o. s. ř., rovněž nelze sdílet.

Podle ustanovení § 205a odst. 1 o. s. ř. skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jsou u odvolání proti rozsudku nebo usnesení ve věci samé ve sporném řízení (neboť v posuzovaném případě nejde o věc uvedenou v ustanovení § 120 odst. 2 o. s. ř.) odvolacím důvodem jen tehdy, jestliže

- a) se týkají podmínek řízení, věcné příslušnosti soudu, vyloučení soudce (přisedícího) nebo obsazení soudu;
- b) jimi má být prokázáno, že v řízení došlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci;
- c) jimi má být zpochybněna věrohodnost důkazních prostředků, na nichž spočívá rozhodnutí soudu prvního stupně;
- d) odvolatel nebyl řádně poučen podle § 119a odst. 1 o. s. ř.;
- e) nastaly (vznikly) po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně.

Odvolacímu soudu lze přisvědčit potud, že uvedené ustanovení jednak obsahuje obecný zákaz uvádění nových skutečností a důkazů v odvolání, jednak stanoví výjimky z tohoto zákazu. Nastane-li některá z výjimek ze zákazu skutkových a důkazních novot uvedená v ustanovení § 205a odst. 1, jsou způsobilým odvolacím důvodem také nové skutečnosti a nové důkazy v rozsahu, v jakém z těchto výjimek vyplývají.

Pro závěr, zda skutečnosti, které byly uplatněny v odvolání, jsou „nové“, je rozhodné posouzení, zda byly některým účastníkem řízení uplatněny před soudem prvního stupně nebo zda v průběhu tohoto řízení jinak vyšly najevo. Jestliže příslušné skutečnosti byly účastníkem řízení uvedeny (ať již z vlastní iniciativy nebo po poučení soudem) nebo jestliže jinak vyšly najevo, pak z hlediska ustanovení § 205a odst. 1 o. s. ř. byly uplatněny před soudem prvního stupně. Jestliže tedy odvolatel v odvolání uvádí takové tvrzení či skutečnosti, které v průběhu řízení před soudem prvního stupně již byly tvrzeny nebo jinak vyšly najevo, pak neuplatňuje nové skutečnosti.

V projednávaném případě bylo pro posouzení věci podstatné, zda ke ztrátě na výdělků žalobkyně (která měla podle jejího tvrzení vzniknout po zjištění nemoci z povolání a po převedení na jinou práci staničního dělníka v roce 1991) došlo pro nemoc z povolání nebo zda důvodem ztráty jejího výdělku byla jiná skutečnost, s nemocí z povolání nesouvisející (žalovaný kromě jiného namítal, že ztráta pracovní způsobilosti žalobkyně byla způsobena tzv. obecnými nemocemi, kterými rovněž trpí). Nárok na náhradu za ztrátu na výdělku totiž vzniká jen tehdy, jestliže došlo ke ztrátě na výdělku proto, že žalobkyně nebyla pro onemocnění chorobou z povolání schopna u žalovaného vykonávat dosavadní práci a že z tohoto důvodu musela být převedena na jinou méně placenou práci, anebo byla nucena zanechat soustavné výdělečné činnosti vůbec; byla-li příčinou její neschopnosti vykonávat soustavnou výdělečnou činnost jiná skutečnost, odpovědnost za škodu (za ztrátu na výdělku) podle ustanovení § 190 odst. 3 zák. práce nevzniká.

Z hlediska vzniku nároku na náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti rovněž, jak již bylo naznačeno výše, není rozhodující okolnost, že zaměstnanec v důsledku onemocnění nemocí z povolání splnil předpoklady pro vyměření dávky důchodového zabezpečení (pojištění) - invalidního důchodu; podstatné je, zda nemoc z povolání byla příčinou jeho nezpůsobilosti k soustavné výdělečné činnosti, jinak řečeno, zda pokles výdělku, k němuž došlo po převedení na jinou práci (po zanechání soustavné výdělečné činnosti) byl v příčinné souvislosti s nemocí z povolání (jejími následky) nebo byl nemocí z povolání (jejími následky) dovršen. Vztah příčinné souvislosti mezi škodou na výdělku (jeho poklesem) a nemocí z povolání je vyloučen, jestliže zaměstnanec - i kdyby zde nebylo jeho nemoci z povolání - je od doby poklesu výdělku neschopen soustavné výdělečné činnosti, protože jeho pracovní uplatnění vylučují sama o sobě obecná onemocnění, jimiž rovněž trpí.

Za situace, kdy se soudy zabývaly důvody přiznání plného invalidního důchodu žalobkyni a zkoumaly, „zda pro přiznání plného invalidního důchodu žalobkyni dne 6. 1. 1995 byla nemoc z povolání zřejmě převažující příčinou“ (srov. usnesení o ustanovení znalkyně ze dne 9. 4. 2002), nebyl správný závěr odvolacího soudu v jeho usnesení ze dne 23. 1. 2004 (na kterém setrval i v přezkoumávaném rozhodnutí), který vycházel z toho, že příčinná souvislost mezi nemocí z povolání a „invaliditou žalobkyně“ je dána, a že pokud jde o tuto příčinnou souvislost mezi nemocí z povolání „a invaliditou žalobkyně“, nelze přihlížet k nesouhlasu žalovaného se znaleckým posudkem MUDr. V. F. proto, že „zástupci účastníků, kteří byli při jednání (dne 23. 2. 2003) přítomni, měli možnost vyslovit konkrétní výhrady vůči posudku a popřípadě se domáhat jeho přehodnocení“, ale této možnosti nevyužili. Důsledkem takto vadného postupu odvolacího soudu bylo, že - jak ze shora uvedeného vyplývá - vyloučil z rámce svých úvah skutečnosti uplatňované žalovaným v průběhu řízení před soudem prvního stupně, a nezabýval se tím, zda soud prvního stupně zjistil neúplně skutkový stav věci, neboť neprovedl navržené důkazy, potřebné k prokázání rozhodných skutečností (srov. § 205 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Nejvyšší soud jej proto (včetně výroku I., neboť částečné zpětvzetí žaloby o 932 Kč měsíčně od 1. 4. 2003 na částku 3349 Kč měsíčně, učiněné podáním ze dne 12. 2. 2003, se v rozhodnutí soudů obou stupňů ve věci samé

neprojevilo) podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).